

UOT 34.347

DOI: 10.5281/zenodo.15310764

AMERİKA BİRLƏŞMİŞ ŞTATLARINDA NİKAHIN POZULMASININ HÜQUQİ XÜSUSİYYƏTLƏRİ

Əzizova Səbinə Həmid qızı,
Bakı Dövlət Universiteti Hüquq
fakültəsi “Mülki proses və kommertiya
hüququ” kafedrasının doktorantı,
hüquq üzrə fəlsəfə doktoru,
sabinaazizova1@gmail.com

biliklərin əldə edilməsində deyil, həm də milli hüququn öyrənilməsi zamanı empirik biliklərin əldə edilməsindən ibarətdir [5, c.9]. Bu nöqteyi nəzərdən, ABŞ-nin hüquq sistemində nikahın pozulması institutunun tənzimlənməsinin xüsusiyyətlərini tədqiq etmək elmi və təcrübi maraq kəsb edir.

Müasir dövrdə nikahın pozulması institutunun hüquqi tənzimlənməsinin səmərəli formalarının axtarışı Azərbaycan Respublikasının hüquq elmi və təcrübəsində aktual məsələlərdən biridir və bu istiqamətdə xarici ölkələrin hüquq sistemlərinin müqayisəli təhlili böyük əhəmiyyət kəsb edir. Müqayisəli hüquqi tədqiqatlar müasir hüquq sistemlərinin inkişafında yeni hadisələri dərk etməyə, ayrı-ayrı dövlətlərdə müəyyən hüquqi münasibətlərin tənzimlənməsində oxşar və fərqli cəhətləri müəyyən etməyə imkan verir, həmçinin beynəlxalq münasibətlərin inkişafına töhvə verir. Məqalədə ABŞ-nin mürəkkəb (dualistik) hüquq sistemində nikahın pozulması institutunun tənzimlənməsinin xüsusiyyətləri tədqiq edilir.

Pozulan nikahların bağlanan nikahlara münasibətdə mütləq və nisbi saylarının artması bir çox dövlətlərdə olduğu kimi Azərbaycan Respublikasında da baş verir. Azərbaycanda ümumi əmsal göstəricilərinə görə 2023-cü ildə hər 1000 nəfərə 5,3 sayda nikahın bağlanması, 2,1 sayda nikahın pozulması qeydə alınıb. Bundan 10 il əvvəlki (2013) göstəricilərə münasibətdə biz nikahların bağlanma sayının azalmasını (2013-cü ildə – 9,3) və boşanmaların artmasını (2013-cü ildə – 1,3)

Açar sözlər: müqayisəli hüquqşünaslıq, nikahın pozulması (boşanma), məhkəmə presedenti, ailə hüququ, ABŞ-nin hüquq sistemi, federal qanunlar, ştatların qanunları.

Hüquq elmində müqayisəli hüquqi tədqiqatlar böyük əhəmiyyətə malikdir. Müqayisəli hüquqşünaslığın hüquq elminin gələcək inkişafı üçün ən mühüm metodlardan biri kimi çıxış etməsi hamılıqla qəbul edilir. Müqayisəli hüquqşünaslığın hüquq elminin inkişafı üçün əhəmiyyəti təkcə hüquqi hadisələr haqqında yeni nəzəri

müşahidə edə bilərik. Azərbaycan Respublikasının rəsmi statistik məlumatlardan aydın olur ki, hal-hazırda ölkədə bağlanan nikahların 40 faizdən çoxu sonrakı illərdə pozulur [3]. Bu tendensiya bir çox ölkələrdə müşahidə olunur. Müqayisə üçün qeyd edək ki, ABŞ-da da bağlanan nikahların 40-50 faizi sonradan pozulur və son illərin orta göstəricilərinə görə hər 1000 nəfərə 7,5 sayda nikahın bağlanması, 3,8 sayda nikahın pozulması qeydə alınıb [6, s.2-3].

Baxmayaraq ki, ailə hüququ ABŞ Konstitusiyasına görə federal yurisdiksiya altında

deyil, bir sıra federal qanunlarda boşanan ər-arvadın və onların yetkinlik yaşına çatmayan uşaqlarının hüquq və vəzifələrini tənzimləyən müəyyən standartlar və qaydalar müəyyən edilir. Məsələn, ABŞ Qanunlar Məcəlləsinin (The United States Code) bir sıra normalarında nikahın pozulmasından bəhs olunur [14]. Bundan başqa federal səviyyədə ailə hüququnun mühüm mənbələri kimi ABŞ Qanunlar Məcəlləsinə inteqrasiya olunmuş bəzi digər aktlar aiddir: 1978-ci il Hamilələrə qarşı diskriminasiya aktı [12], 1992-ci il Uşaqların saxlanması üçün alimentin bərpası aktı [8], 1993-cü il Ailə və tibbi məzuniyyət aktı [9], 1993-cü il Valideynin uşaq oğurlaması beynəlxalq aktı [10], 1994-cü il Çoxmillətli övladlığa götürmə aktı [11], 1994-cü il Qadınlar üçün təhlükəsiz sığınacaq aktı [13], 1994-cü il Qadınlara qarşı zorakılıq aktı [15].

Bundan başqa, ABŞ ailə hüququ ştatların səviyyəsində qəbul olunan qanunlar, qanunaltı aktlar və məhkəmə presedenti hüququndan ibarətdir [6, s.17].

Ailə münasibətlərini tənzimləyən hüquq normalarının çoxu ştatların statut hüququna (qanunlarına) aiddir. Lakin presedent hüququ (məhkəmə qərarları) da böyük rol oynayır, çünki qanunvericilik aktlarının müddəaları, bir qayda olaraq, ümumi xarakter daşıyır. Ən yaxşı halda, qanunverici aktlarda məhkəmə tərəfindən qərar qəbul edilərkən nəzərə alınmalı olan amillərin siyahısı təqdim olunur. Beləliklə də nikahın pozulmasına dair işlərdə bir çox məsələlər məhkəmənin mülahizəsinə verilir və işin konkret hallarından asılı olur [4, s. 810-811].

Amerika ştatlarının normativ hüquqi aktlarında boşanma qaydalarına bilavasitə həsr olunmuş alt bölmə daxildir, çox vaxt onların ümumi həcmnin əhəmiyyətli bir hissəsinə

prosesual xarakterli müddəalar tutur.

Onu da qeyd etməliyik ki, XX əsrdə ABŞ-da ailə hüququ sahəsində çox mühüm dəyişiklik baş verdi: delikt hüququ prinsiplərinə əsaslanan nikahın pozulması institutunun hüquqi rejimi müqavilə hüququnun prinsiplərinə əsaslanan hüquqi rejimə çevrildi.

Lakin, nəzərə alınmalıdır ki, ailə münasibətlərinin xüsusiyyətləri müqavilə hüququndan yaranan münasibətlərdən daha mürəkkəbdir. Nikah müqaviləsi əsasında yaranan ailə hər hansı mülki-hüquqi müqavilədən fərqli olaraq, təcə normativ və müqavilə ilə müəyyən edilmiş münasibətlər kompleksi deyil, həm də əxlaq normaları, dini norma və adətlərlə tənzimlənən münasibətlərin formasıdır. Müvafiq olaraq, nikah öhdəliklərinin pozulması müqavilə öhdəliklərinin pozulması ilə bağlı ümumi qaydalara daxil deyil. Məhz buna görə də nikah münasibətlərinə yalnız dövlətin icazəsi (sanksiyası) ilə xitam verilə bilər [6, c.9].

ABŞ-də nikahın pozulması uzunçəkən, mürəkkəb və maddi cəhətdən baha başa gələn bir prosedurdur. ABŞ-da boşanma statistikasına demoqrafik və coğrafi fərqləri də ortaya qoyur. Belə ki, qərb ştatlarının (Kaliforniya, Oreqon, Nyu Meksiko) sakinləri mərkəzi ştatların (Nebraska, Cənubi və Şimali Dakota) sakinlərinə nisbətən iki dəfə, afroamerikalılar ağdərililərə nisbətən təxminən üç dəfə çox boşanırlar.

ABŞ-də ailə münasibətlərini tənzimləyən vahid sənəd yoxdur, o cümlədən də nikah müqaviləsinin bağlanması qaydaları ayrı-ayrı ştatlarda fərqlənir. Lakin, vahid dövlət çərçivəsində ailə qanunvericiliyinin unifikasiyası üçün standart akt hazırlanıb – Nikahdan əvvəl müqavilə haqqında Vahid akt (The Uniform Premarital Agreement Act - UPAA). Lakin, bu unifikasiya aktı da yalnız

27 ştat tərəfindən qəbul olunub. UPAA yalnız ümumi tənzimləmə çərçivəsini təmin edir. Məsələn, nikah müqaviləsinin yazılı formasını müəyyən edir, onun imzalanmasının şahidlərin iştirakı ilə təmin edilməsini və s. Halbuki ştatlar özləri daha ətraflı tənzimləmə qaydalarını təmin edir və bu halda onlar bir-birindən əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənir. Beləliklə, hətta ər-arvadın mülkiyyətinə dair hüquqi rejim də ştatdan ştata dəyişir. Məsələn, Nyu-York ştatı Nikahdan əvvəl müqavilə haqqında Vahid aktı qəbul etməyən 24 ştatdan biridir. Bu hallarda məhkəmələr nikahdan qabaq bağlanan nikah müqavilələrinin icrasını Nyu-York ştatının Dövlətdaxili münasibətlər haqqında Qanunu (Domestic Relations Law Section) əsasında təmin edir.

Qeyd edək ki, hazırda ABŞ ştatlarında nikahın pozulması ilə bağlı qanunvericiliyin inkişafında müxtəlif tendensiyalar mövcuddur. Bu, bir tərəfdən ailənin dağılmasının qarşısının alınması üçün tədbirlərin görülməsi, digər tərəfdən isə sadələşdirilmiş boşanma prosedurlarının tətbiqidir. Ancaq hər halda, boşanma ilə əlaqəli münasibətlər ABŞ-da ictimai əhəmiyyətli məsələ kimi qəbul olunur. Bu baxımdan, nikahın pozulmasına təhrik və ya təşviq etmək məqsədi daşıyan hər hansı müqavilə (nikahdan əvvəlki müqavilələr də daxil olmaqla) ailə-nikah hüququnun fundamental prinsiplərinə və ictimai maraqlara zidd olduğuna görə qanunsuz (ehtibarsız) sayılır.

Əksər ştatlar nikah pozularkən əmlak münasibətlərinə qarşı "ümumi mülkiyyət hüququ" (common law property) yanaşmasını tətbiq edirlər. Bu yanaşmaya görə, ər və ya arvad tərəfindən əldə edilən əmlak, hər ikisinin adına qeydə alınmayıbsa, yalnız həmin əmlakı alan konkret şəxsə (ərə və ya

arvada) məxsus sayılır. Göstərdiyimiz "common law property" yanaşmasını qəbul etməyən 9 ştatın adını qeyd edək. Bunlar: Arizona, Kaliforniya, Aydaho, Luiziana, Nevada, Nyu Meksiko, Texas, Vaşinqton və Viskonsindir. Bu ştatlarda ər-arvadın birgə mülkiyyətə (community property) ümumi sahibliyi kimi yanaşma tətbiq olunur və onların əmlakı bərabər şəkildə hər iki şəxsə məxsus sayılır, nikah pozulduqda isə bütün gəlirlər və öhdəliklər ər-arvad arasında bərabər bölünür [7, s.281].

ABŞ ailə-nikah münasibətlərinin tənzimlənməsində nikah müqavilələrinə ənənəvi olaraq böyük önəm verir. Belə ki, ABŞ qanunlarına görə ər-arvadın əmlakının hüquqi rejiminin dəyişdirilməsi üçün yeganə mümkün olan əsas bağlanan nikah müqaviləsinin şərtləri ola bilər.

Azərbaycan Respublikasında və ABŞ-da nikahın pozulması institutu ilə bağlı aparılan müqayisəli hüquqi tədqiqatlar nikah müqaviləsinin bağlanması təcrübəsinə diqqəti çəkir. İlk növbədə, Azərbaycan və ABŞ-da nikah müqaviləsinə münasibətdə əhəmiyyətli fərqi xarakterizə edən iki məqamı vurğulayaq. Birincisi, ABŞ-da nikah müqaviləsinin bağlanmasının qanunvericilik təcrübəsi 100 ildən artıqdırsa, Azərbaycanda bu təcrübə, 2000-ci il sentyabrın 1-dən (yəni, təxminən 25 ildir) mövcuddur. Aydın ki, bu, nikah müqavilələrinin bağlanması təcrübəsində ikinci əhəmiyyətli fərqi şərtləndirir: ABŞ-da rəsmi nikaha girənlərin orta hesabla 70 faizi nikah müqaviləsi bağlayır, Azərbaycanda isə bu – 3-5 faizdən çox deyil.

Beləliklə, ABŞ-ın 51 ştatının hər birində nikahın pozulması institutunun öz xüsusiyyətləri var. Məsələn, Merilend ştatında ər-arvad bir-birindən ən azı 12 aydan artıq ayrı

yaşadıqda, ər-arvaddan biri xəyanət (zina) etdikdə, həyat yoldaşlarından biri naməlum səbəblərdən 12 aydan çox müddət ərzində evində yaşamadıqda və ya həyat yoldaşlarından biri digərinə qarşı zorakılıq etdikdə məhkəmə boşanma haqqında qərar qəbul edə bilər. Şimali Karolina ştatında ər-arvad bir-birindən bir il ərzində ayrı yaşadıqda, həyat yoldaşlarından biri digərinə qarşı üç il və ya daha çox müddətdə mənəvi və ya maddi etibarsızlıq etdikdə, habelə ər-arvaddan birinin ən azı üç il ərzində psixi xəstəliyi olduqda nikahın pozulması qanuni cəhətdən mümkün hesab edilir [6, s.14].

Amerika ştatlarının qanunlarını ümumiləşdirsək nikahın pozulmasının aşağıdakı əsas növlərini qeyd edə bilərik:

1) ər-arvaddan birinin digərinin həyatına və sağlamlığına bilavasitə qəsd etməyən, lakin bu və ya digər dərəcədə onun mənafeyinə toxunan və nikah münasibətlərinə birbaşa və əhəmiyyətli zərər vuran əməlin törədilməsi nəticəsində nikahın pozulması;

2) ər-arvaddan birinə yaşamağa davam etməsini və ya nikah münasibətlərini davam etdirməsini qeyri-mümkün edən və həyat yoldaşlarından hər hansı birinin konkret hərəkətlərindən birbaşa asılı olmayan müəyyən amillərin olması və ya müəyyən hadisələrin baş verməsi nəticəsində nikahın pozulması;

3) ər-arvaddan birinə yaşamağa davam etməsini və ya ər-arvaddan hər hansı birinin konkret hərəkətlərindən birbaşa asılı olan nikah münasibətlərini davam etdirməsini qeyri-mümkün edən müəyyən amillərin olması və ya müəyyən hadisələrin baş verməsi nəticəsində nikahın pozulması;

4) ər-arvaddan birinin digərinin və ya uşaqlarının həyatına, fiziki və ya psixiki sağlamlığına təhlükə törədən əməllər törədilməsi nəticəsində nikahın pozulması.

Bununla da nikahın pozulması institutu üzrə aşağıdakı əsas konsepsiyaları qeyd etmək olar:

– ər-arvaddan birinin təqsirli davranışı əsasında boşanma;

– konkret səbəblər göstərilmədən ər-arvaddan birinin və ya hər ikisinin tələbi ilə boşanma;

– ər-arvaddan birinin və ya hər ikisinin tələbi ilə nikah münasibətlərinin bərpa olunmaz şəkildə pozulması əsasında boşanma.

ABŞ-nin müxtəlif ştatlarında prosedural qaydalarından asılı olaraq nikahın pozulmasının hüquqi rejimləri aşağıdakı kimi təsnif edilir:

– Sadələşdirilmiş (liberal) prosesual-hüquqi rejim. Qanunla müəyyən olunan “təqsirsiz” əsaslar olduqda (məsələn, nikahın ər-arvad arasında barışmaz fikir ayrılıqları səbəbindən) ər-arvaddan birinin tələbi ilə nikahın pozulması;

– Orta (median) prosesual-hüquqi rejim. Müxtəlif əsaslarla ər-arvaddan hər ikisinin razılığı olduqda sadələşdirilmiş qaydada nikahın pozulması;

– Mürəkkəbləşdirilmiş (müstəsna) prosesual-hüquqi rejim. Qanunla qəti müəyyən olunan əsaslarla (“təqsirsiz” əsaslar istisna olmaqla) ər-arvaddan birinin tələbi ilə məhkəmə qaydasında nikahın pozulması.

Sadələşdirilmiş boşanma proseduru (summary divorce) təmin edən aşağıdakı əsaslar bunlar ola bilər: ümumi və ya övladlığa götürülmüş yetkinlik yaşına çatmayan uşaqların olmaması, əhəmiyyətli miqdarda ümumi birgə və ya şəxsi əmlakın olmaması, aliment və digər əmlak öhdəlikləri ilə bağlı mübahisələrin olmaması, arvadın hamilə vəziyyətində olmaması.

Ümumiyyətlə, ABŞ qanunları möhkəm ailə münasibətləri qurmaq məqsədilə evlə-

nənlərin gələcəkdə nikahlarını sığortalamaq üçün könüllü olaraq mürəkkəbləşdirilmiş boşanma rejimini seçmələrini dəstəkləyir. Məsələn, uzunmüddətli ailə münasibətlərinin yaradılması məqsədilə nikaha daxil olan ər-arvad xüsusi olaraq bağladıkları nikah müqaviləsində gələcəkdə nikahlarına xitam vermək təhlükəsi yarandıqda könüllü olaraq məhz mürəkkəbləşdirilmiş məhkəmə qaydasında nikahlarını pozmaq barədə razılaşırlar.

Buna daha bir misal olaraq dini qurumlar tərəfindən rəsmiləşdirilən və sonradan dövlət tərəfindən birbaşa hüquqi tanınma ilə bağlanan kovenant nikahları (covenant marriage) misal gətirə bilərik. Bu müqaviləyə görə nikahın pozulmasının mühüm şərti var: nikah yalnız müqavilədə müəyyən edilmiş müstəsna hallarda və məhkəməyə qədər uzunmüddətli çoxmərhələli prosedurlardan sonra mümkün hallarda pozula bilər.

Beləliklə, ABŞ-nin dövlət quruluşunun federal strukturlu olmasını nəzərə alaraq, nikahın pozulması institutunun tənzimlənməsi ilə bağlı ayrı-ayrı ştatların qanunvericiliyinin öz əhəmiyyətli xüsusiyyətləri var. Bu da bəzi hallarda boşanmanın əsaslarının, hüquqi prosedurların və hüquqi nəticələrin fərqli olmasını şərtləndirir. Lakin, federal səviyyədə bu problemə vahid yanaşma aşağıdakı müddəalara əsaslanır.

Nikahın pozulması mürəkkəb sosial problemdir, onun həlli hüquqi, sosial, psixoloji və digər aspektləri nəzərə almaqla kompleks yanaşma tələb edir. Bu da ondan irəli gəlir ki, nikah təkəcə qanunla deyil, həm də digər sosial normalar sistemi ilə tənzimlənən mürəkkəb münasibətlər məcmusudur. Bir çox Avropa dövlətlərindən fərqli olaraq ABŞ-da ailə və nikah institutu xüsusi önəm daşıyır və cəmiyyət ailə-nikah münasibətlərinin qo-

runması məsələsini diqqətdə saxlayır. Ona görə də bizim üçün məhz bu dövlətin nikahın pozulması sahəsindəki qanunvericilik təcrübəsi maraqlıdır.

ABŞ qanunvericiliyi ailənin dağılmasının qarşısını almaq məqsədilə nikahın pozulması ilə bağlı münasibətləri tənzimləyən bir sıra preventiv tədbirləri nəzərdə tutur. Onlardan bəzilərini aşağıda qeyd edək:

– gələcək həyat yoldaşı haqqında natamam məlumatlar əsasında qurulan və ya tələsik, planlaşdırılmamış nikahların bağlanması qarşısını almağa yönəlmiş tədbirlər;

– nikah münasibətlərinin möhkəmlənməsinin yeni xüsusi formalarının yaradılması;

– nikaha daxil olan şəxslərin onun əhəmiyyəti və nəticələri barədə məlumatlandırılmasını təmin edən tədbirlər;

– boşanma niyyətində olan ər-arvadın ailənin dağılmasının yetkinlik yaşına çatmayan uşaqların maraqlarına toxuna biləcək mənfi nəticələri barədə mütləq şəkildə məlumatlandırılmasına yönəlmiş tədbirlər;

– işə məhkəmədə baxılana qədər ər-arvadın zəruri qaydada mübahisənin alternativ həlli prosedurundan (mediasiya prosedurundan) keçmək öhdəliyinin qanunvericilikdə təsbit edilməsi. Qeyd edək ki, bu zəruri tədbir 2021-ci ildən Azərbaycan Respublikasının Ailə Məcəlləsində də nəzərdə tutulur [1, maddə 7-1];

– nikahın pozulması üzrə icraat üçün daha uzun prosessual müddətlərin müəyyən edilməsi, tərəflərə məhkəmə qərarı qanuni qüvvəyə minənədək prosesin istənilən mərhələsində barışıq əldə etmək hüququnun verilməsi.

Beləliklə, nəzərə alsaq ki, məqalənin əvəlində təqdim olunan ABŞ və Azərbaycan Respublikasında bağlanan və pozulan ni-

kahların statistik məlumatları o qədər də fərqlənmir (məsələn, Rusiya Federasiyasında bağlanan nikahların təxminən 70 faizi pozulur), ABŞ-də nikahların qorunub saxlanmasına yönəlmiş tədbirlər bizim üçün müəyyən elmi və praktiki maraq doğurur. ABŞ-də boşanmaların qarşısının alınması üçün tətbiq olunan ailə-hüquqi rejimlərinin səmərəliliyi Azərbaycan Respublikasının qüvvədə olan ailə qanunvericiliyinin [1] və mülki prosessual qanunvericiliyinin [2] təkmilləşdirilməsində nəzərə alın bilər.

İstifadə edilmiş ədəbiyyat

1. Azərbaycan Respublikasının Ailə Məcəlləsi. URL: <https://e-qanun.az/framework/46946>
2. Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosessual Məcəlləsi. URL: <https://e-qanun.az/framework/46945>
3. Azərbaycan Respublikasının Dövlət Statistika Komitəsinin rəsmi saytı. URL: <https://www.stat.gov.az/>
4. Бернам У. Правовая система США. М.: Новая юстиция, 2006, 1216 с.
5. Войтович В.Ю. Основы сравнительного правоведения (общая часть). Ижевск, 2021, 40 с.
6. Розанова Е.В. Институт расторжения брака в США (сравнительно-правовое исследование законодательства штатов. Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. М., 2019, 28 с.
7. Слепко Г.Е., Стражевич Ю.Н. Правовое регулирование имущественных отношений супругов: монография. М.: Международный юридический институт, 2015, 319 с.
8. Child Support Recovery Act of 1992, USA. URL: <https://www.acf.hhs.gov/css/policy-guidance/child-support-recovery-act-1992>
9. Family and Medical Leave Act of 1993, USA. URL: <https://www.dol.gov/agencies/whd/fmla>
10. International Parental Kidnapping Crime Act of 1993, USA. URL: <https://www.lsd.law/define/international-parental-kidnapping-crime-act-of-1993>
11. Multiethnic Placement Act of 1994, USA. URL: <https://www.childwelfare.gov/resources/multiethnic-placement-act-1994-pl-103-382>
12. Pregnancy Discrimination Act of 1978, USA. URL: <https://www.eeoc.gov/statutes/pregnancy-discrimination-act-1978>
13. Safe Homes for Women Act of 1994, USA. URL: <https://www.congress.gov/bill/103rd-congress/house-bill/1133>
14. United States Code. URL: <https://www.govinfo.gov/app/collection/uscode>
15. Violence Against Women Act of 1994, USA. URL: <https://mainweb-v.musc.edu/vawprevention/policy/vawa.shtml>

ПРАВОВЫЕ ОСОБЕННОСТИ РАСТОРЖЕНИЯ БРАКА В СОЕДИНЕННЫХ ШТАТАХ АМЕРИКИ

Азизова Сабина Гамид кызы,
доктор философии по праву, докторант кафедры Гражданский процесс и
коммерческое право, Бакинский Государственный Университет.
sabinaazizova1@gmail.com

В современное время поиск эффективных форм правового регулирования института расторжения брака является одним из актуальных вопросов в правовой науке и практике Азербайджанской Республики. В этом направлении большое значение имеет сравнительный анализ правовых систем зарубежных стран. Сравнительно-правовые исследования позволяют понять новые явления в развитии современных правовых систем, выявить сходства и различия в регулировании отдельных правоотношений в отдельных государствах, а также

способствуют развитию международных отношений. В статье рассматриваются особенности правового регулирования института развода в сложной (дуалистической) правовой системе США.

Ключевые слова: сравнительное правоведение, расторжение брака (развод), судебный прецедент, семейное право, правовая система США, федеральные законы, законы штатов.

LEGAL FEATURES OF DIVORCE IN THE UNITED STATES OF AMERICA

Azizova Sabina Hamid,

PhD, Doctoral Candidate at the Department of Civil Procedure and Commercial Law, Baku State University.

sabinaazizova1@gmail.com

In modern times, the search for effective forms of legal regulation of the institution of divorce is one of the actual issues in legal science and practice of the Republic of Azerbaijan and in this direction, a comparative analysis of the legal systems of foreign countries is of great importance. Comparative legal studies allow us to understand new phenomena in the development of modern legal systems, identify similarities and differences in the regulation of individual legal relations in different states, and also contribute to the development of international relations. The article examines the features of legal regulation of the institution of divorce in the complex (dualistic) legal system of the United States.

Key words: comparative law, divorce, judicial precedent, family law, US legal system, federal laws, state laws.

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ'NDE EVLİLİK F ESHİNİN HUKUKİ ÖZELLİKLERİ

Azizova Sabina Hamid kızı,

Bakü Devlet Üniversitesi Hukuk Fakültesi "Medeni Usul ve Ticaret Hukuku"

Anabilim Dalı Doktora öğrencisi, Hukuk alanında Felsefe Doktoru.

sabinaazizova1@gmail.com

Günümüzde, evlilik feshi kurumunun etkili hukuki düzenleme biçimlerinin araştırılması, Azerbaycan Cumhuriyeti hukuk bilimi ve uygulamasında güncel konulardan biri olup, bu doğrultuda yabancı ülkelerin hukuk sistemlerinin karşılaştırmalı analizi büyük önem taşımaktadır. Karşılaştırmalı hukuk bilimi, modern hukuk sistemlerinin gelişimindeki yeni gelişmeleri anlamamıza, belirli hukuki ilişkilerin bireysel devletlerde düzenlenmesindeki benzerlik ve farklılıkları tespit etmemize, ayrıca uluslararası ilişkilerin gelişmesine katkıda bulunmamıza olanak sağlar. Makalede, ABD'nin karmaşık (ikili) hukuk sisteminde boşanma kurumunun düzenlenmesinin özellikleri incelenmektedir.

Anahtar kelimeler: karşılaştırmalı hukuk, evliliğin sona ermesi (boşanma), mahkeme emsalleri, aile hukuku, ABD hukuk sistemi, federal yasalar, eyalet yasaları.

